

DOI 10.31558/2307-2318.2023.3.1

УДК 339.92(477:510)

JEL: F 29, O 10, O52, O 53, P45

Атаманчук З.А.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
ORCID: 0000-0002-6139-1653
z.atamanchuk@donnu.edu.ua

Орехова Т.В.,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
ORCID: 0000-0003-3650-5935
t.oriekhova@donnu.edu.ua

Поповський Ю.Б.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри маркетингу і економічної аналітики,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
ORCID: 0000-0001-9446-5287
ju.popovskyi@donnu.edu.ua

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

У статті обґрунтовано актуальність розвитку економічного співробітництва між Україною та Китаєм з урахуванням випробувань, яких зазнають українсько-китайські відносини на сучасному етапі, однією з точок напруги в яких стала китайська взаємодія з Росією. Досліджено сучасний стан та перспективи тогочасно-економічного співробітництва між обома країнами, окреслено перспективи України в рамках ініціативи «Один пояс – один шлях». У сфері українсько-китайського інвестиційного співробітництва акцентовано увагу на певних проблемних питаннях щодо нереалізованих проектів та існуючих суперечок між сторонами за інвестиційними і кредитними договорами. Визначено найбільш пріоритетні інвестиційні проекти, пов'язані зі створенням аграрних спільних підприємств, проекти з модернізації енергетики, електрифікації української залізниці, створення логістичної і транспортної інфраструктури. Цікавими для китайської економіки є проекти, пов'язані з розвитком «зеленого» автомобілебудування, в межах яких Україна може ініціювати часткове розміщення потужностей з виробництва електричних автомобілів на своїй території. Технологічний поступ вітчизняної економіки можуть підтримати спільні проекти між ЄС, КНР та Україною у сфері розвитку водневої енергетики і транспорту. Обґрунтовано, що відповідно до визначених у Програмі «Made in China 2025» пріоритетних напрямків розвитку китайської промисловості, усунувши негативні чинники, що уповільнюють двостороннє економічне співробітництво, партнерство між Україною і Китаєм може бути взаємовигідним, продуктивним та ефективним для обох держав у науково-технічній сфері – з виробництва космічної та авіаційної продукції, морських високотехнологічних суден, передового залізничного транспортного обладнання, енергозберігаючих і транспортних засобів з використанням нових видів енергії, нових матеріалів, високотехнологічних медичних апаратів.

Ключові слова: українсько-китайське економічне співробітництво, зовнішня торгівля, проект «Один пояс – один шлях», інвестиційні проекти, інфраструктурні проекти, наука і технології

Рис. – 1. Табл. – 1. Літ. – 20.

Atamanchuk Z.,

PhD, Associate Professor, International Economic Relations Department,

Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

ORCID: 0000-0002-6139-1653

z.atamanchuk@donnu.edu.ua

Oriekhova T.,

Doctor of Economics, Professor, International Economic Relations Department,

Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

ORCID: 0000-0003-3650-5935

t.oriekhova@donnu.edu.ua

Popovskiy Y.,

PhD, Associate Professor, Marketing and Business Analytics Department,

Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

ORCID: 0000-0001-9446-5287

ju.popovskiy@donnu.edu.ua

PRIORITY DIRECTIONS OF UKRAINIAN-CHINESE ECONOMIC COOPERATION DEVELOPMENT

The relevance of the development of economic cooperation between Ukraine and China, taking into account the trials that Ukrainian-Chinese relations are undergoing at the current stage, one of the points of tension in which is Chinese interaction with Russia, are substantiated in the article. The current situation and prospects of trade and economic cooperation between the two countries are studied, and the prospects of Ukraine within the framework of the «One Belt, One Road» initiative are outlined. In the sphere of Ukrainian-Chinese investment cooperation, attention is focused on certain problematic issues regarding unrealized projects and existing disputes between the parties under investment and credit agreements. The most priority investment projects related to the creation of agricultural joint ventures, energy modernization projects, the electrification of Ukrainian railways, and the creation of logistics and transport infrastructure are identified. Projects related to the development of «green» automotive industry are interesting for the Chinese economy, within the framework of which Ukraine can initiate the partial placement of electric car production capacities on its territory. The technological progress of the domestic economy in the field of hydrogen energy and transport development can be supported by joint projects between the EU, China and Ukraine. It is substantiated that in accordance with the priority directions of the development of Chinese industry defined in the «Made in China 2025» Program, by eliminating the negative factors that slow down bilateral economic cooperation, the partnership between Ukraine and China can be mutually beneficial, productive and effective for both countries in the scientific and technical sphere – from the production of space and aviation products, marine high-tech ships, advanced railway transport equipment, energy-saving vehicles and vehicles using new types of energy, new materials, high-tech medical devices.

Key words: Ukrainian-Chinese economic cooperation, foreign trade, the «One Belt One Road» project, investment projects, infrastructure projects, science and technology

Fig. – 1, Table. – 1, Ref. – 20.

Постановка проблеми. Питання розвитку економічного співробітництва між Україною та Китайською народною республікою (КНР) є досить актуальним і вимагає від економічної науки всебічного вивчення, зокрема в азійському регіоні, для якого територія нашої держави розглядається в якості транзитного шляху до Європи. На сучасному етапі українсько-китайські відносини зазнають певного випробування. За період незалежності України економічне співробітництво між Китаєм та нашою державою динамічно розвивалося. Певним важливим досягненням у цьому напрямку було підписання між обома країнами у грудні 2013 р. Договору про дружбу та співробітництво, але політичні зміни, що відбулися в Україні, дещо призупинили розвиток двосторонніх відносин [1], китайська взаємодія з Російською Федерацією (РФ) стала однією з точок напруги в українсько-китайських відносинах [2]. Відмова Китаю прямо засудити вторгнення РФ в Україну викликала роздратування в Києві та інших столицях світу, саме Китай став економічним рятувальним кругом для Росії, купуючи нафту і газ, торгуючи з компаніями, що знаходяться під санкціями Заходу [3]. Ці дві країни знайшли спільний інтерес в геополітичному протистоянні США і їх союзникам. З огляду на це, Україна проявляє обережність щодо Китаю і критикує його мирний план, який відповідає інтересам Москви, оскільки фактично дозволяє Росії залишитися на окупованій українській території. У той же час Україна не відкидає роль Китаю в якості посередника і важливого торгового партнера для нашої держави, особливо після закінчення війни [4], адже напрацьовані до початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну вектори українсько-китайської економічної співпраці можуть бути взаємовигідними для обох країн і стати поштовхом для економічного піднесення нашої держави. За оцінками китайських науковців, тільки інвестиційний потенціал для фінансування в Україні китайської ініціативи «Один пояс, один шлях» становить 45-50 млрд дол. США [5], зокрема, йдеться про китайські інвестиції у такі сфери української економіки, як: сільське господарство, інфраструктура, логістика, наука і техніка, фінанси, електронна комерція, ядерна та відновлювана енергетика. Окрім того, КНР є другою економікою за розміром ВВП у світі, що спричиняє вагомий вплив на глобальні економічні процеси; є світовим гравцем, який має за мету формування нового типу міжнародних відносин, що також не можна не враховувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитку українсько-китайського економічного співробітництва присвячено публікації багатьох як українських, так і зарубіжних вчених. Серед них праці Гайдукова Л., Гобової Є., Гончарука А., Захаріна В., Курнішової Ю., Лимар В., Медведкіної Є., Пахомова Ю., Сіденко С., Корольової С., Королюка Н., Куна А., Лукаш О., Макогін З., Макогона Ю., Пойта Ю., Рамського Ю., Шевчука О., Яценко О., Яхно Т., Цзян Чанбіня, Хе Вея, Лю Дуна, Лі Син Хая, Лі Фен, Чжан Хун, Чжу Дунміна і Хуан Іпіна та інших. Проте питання пошуку пріоритетних сфер нового етапу економічного співробітництва України з таким впливовим гравцем як Китай в умовах формування геополітичної моделі світового господарства зі становленням регіону Південно-Східної Азії в якості одного з глобальних «полюсів сили», потребують додаткового наукового диспуту.

Формулювання цілей статті. Метою публікації є дослідження сучасного стану та проблем українсько-китайського економічного співробітництва, визначення пріоритетних шляхів його розвитку з метою поліпшення найважливіших секторів вітчизняної економіки в умовах нового етапу розвитку двосторонніх відносин між обома країнами.

Торговельно-економічне співробітництво між Україною і КНР регулюється Угодою між Урядом України і Урядом КНР про торговельно-економічне співробітництво від 8 серпня 1992 р., метою якої є зміцнення дружби, співпраця і розвиток торговельно-економічних відносин між обома країнами на рівноправній і взаємовигідній основі, здійснення всіх необхідних заходів по сприянню безперервному і стабільному розвитку відносин між обома країнами і створення для цього сприятливих умов [6]. Відповідно до положень Угоди встановлено режим найбільшого сприяння з питань, що стосуються

стягнення мита на експортні та імпорتنі товари обох країн, інших зборів, сплат, правил митного регулювання і виконання митних формальностей [6, ст. 2].

За даними Державної служби статистики України, станом на 2022 р. двосторонній товарообіг між Україною та Китаєм сягнув 7,639 млрд дол. США, що на 17,7 % більше, ніж у 2021 р. і свідчить на користь відновлення його зростання. При цьому, експорт з України становив 2,4 млрд дол. США, імпорт – 5,65 млрд дол. США. Сальдо двосторонньої торгівлі на користь КНР визначено на рівні 3,61 млрд дол. [7]. Частка обсягу товарообігу з КНР у зовнішній торгівлі України в 2022 р. склала 8,28 % від загального товарообігу нашої держави [7]. За I півріччя 2023 р. обсяг експорту товарів з України до Китаю становив 1,7 млрд дол. США, а імпорт – 4,7 млрд дол. США. Таким чином, за обсягами товарообігу України з іншими країнами світу КНР знаходиться на другій позиції після ЄС (табл. 1), причому спостерігається зростання цього показника у I півріччі 2023 р., порівняно з I півріччям 2022 р. [7].

Таблиця 1 – Україна: стан зовнішньої торгівлі товарами з основними торговельними партнерами в січні-червні 2023 р. (відносно січня-червня 2022 р.), млрд дол. США

Країни	I півріччя 2022 р.				I півріччя 2023 р.				Зміни до попереднього року		
	Товаро-обіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товаро-обіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товаро-обіг	Експорт	Імпорт
Усього	47,9	22,6	25,3	-2,6	49,8	19,4	30,4	-11,0	4 %	-14 %	20 %
ЄС	25,0	13,4	11,6	1,8	27,7	12,1	15,7	-3,6	11 %	-10 %	35 %
Китай	5,1	1,6	3,5	-1,9	6,4	1,7	4,7	-3,1	26 %	6 %	34 %
Туреччина	2,5	1,3	1,2	0,1	4,0	1,6	2,4	-0,8	58 %	24 %	94 %
США	1,6	0,4	1,2	-0,7	1,6	0,3	1,3	-1,0	0 %	-30 %	11 %
СНД	5,2	1,5	3,7	-2,3	1,4	0,8	0,7	0,1	-72 %	-47 %	-82 %
Індія	1,0	0,5	0,5	-0,1	1,3	0,3	1,0	-0,6	24 %	-36 %	77 %
Єгипет	0,6	0,5	0,05	0,5	0,7	0,6	0,1	0,4	15 %	3 %	147 %
Інші	7,0	3,5	3,5	0,0	6,7	2,2	4,6	-2,4	-4 %	-38 %	32 %

Джерело: [7]

Руди, шлаки і зола, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження, залишки і відходи харчової промисловості, реактори ядерні, котли, машини склали валову частку експорту України до КНР у 2021 р. Натомість в імпорті переважали електричні машини, реактори ядерні, котли, машини, засоби наземного транспорту, крім залізничного, взуття, хімічна продукція [7]. З огляду на це, український експорт до Китаю має переважно сировинний характер і, на думку експертів, спостерігається тренд на його примітивізацію [8]. Технологічна позиція у ТОП-10 груп українського експорту з високою доданою вартістю, яка щорічно втрачає в обсягах, була представлена реакторами ядерними, котлами, машинами. Водночас, Китай продає в основному технологічні товари з високою доданою вартістю та постійно розширює асортимент. Наприклад, понад 90 % українського імпорту напівпровідників забезпечується поставками китайських партнерів [8].

У грудні 2017 р. під час однієї із зустрічей уповноважених представників обох держав Україна і Китай підписали дорожню карту з реалізації ініціатив «Економічний пояс Великого шовкового шляху» і «Морський шовковий шлях», покликаних посилити економічне співробітництво між Європою і Азією. Китай запропонував світовій спільноті безпрецедентний по масштабності та амбітності проект, який об'єднує у світі понад 60 держав з населенням 4,4 млрд чол. і сумарним ВВП 29 % від світового [9]. Ідея китайської ініціативи «Один пояс – один шлях» полягає у розбудові транспортних, інфраструктурних та економічних зв'язків через будівництво шляхів, портів, залізниць та реалізацію ряду інших завдань. Україна може мати певні перспективи в рамках цієї

ініціативи. З одного боку, Україна знаходиться на транспортних маршрутах, які сполучають Китай з Європою і може стати транзитною країною для товарів, що перевозяться між цими регіонами, що сприятиме розвитку транспортної інфраструктури в Україні та підвищенню її економічного потенціалу. З іншого боку, обмін товарами та інвестиціями між обома країнами сприятиме зміцненню економічних зв'язків та створенню нових можливостей для українських компаній [10], незважаючи на нинішнє напружене фінансово-економічне становище в нашій державі, викликане війною.

Посол КНР в Україні відзначив, що цей проект немислимий без України. Проекти в рамках «Шовкового шляху» в перспективі можуть дозволити Україні обійти транзитні обмеження Росії в країні Середньої Азії [11].

Українсько-китайське інвестиційне співробітництво поки що не відповідає можливостям Китаю і потребам України [12]. В останні роки було реалізовано інвестиційних проектів КНР в Україні на суму понад 300 млн дол. США, ключовими серед яких є: продаж компанії Consolidated Minerals (Consmine) китайському партнеру China Tian Yuan Manganese Limited [13] та 185 млн дол. США, витрачених китайською CNBM International на покупку сонячних електростанцій в Україні [8], проблемою залишається значна частка нереалізованих проектів загальною вартістю 5-6 млрд дол. США та суперечки за інвестиційними і кредитними договорами на суму, що перевищує 4 млрд дол. США [14]. Зокрема, йдеться про нереалізований, у зв'язку з непрозорими схемами використання частини коштів українською стороною, контракт 2011 р. на будівництво залізничної гілки аеропорту «Бориспіль»; нереалізований, у зв'язку з анексією частини території України Росією у 2014 р., проект будівництва глибоководного порту в Криму, що передбачав 3 млрд дол. США китайських інвестицій; розпочатий, але незавершений китайською стороною, у зв'язку зі зміною підрядчика, проект з будівництва мосту в Кременчузі; розірваний у 2019 р. через порушення строків будівництва з боку китайської сторони контракт з компанією Xinjiang Communications construction Group Co., Ltd; нереалізований проект з модернізації та трансформації системи ЖКГ між СІТІС Construction Co., Ltd і Мінрегіонбудом України та ряд інших.

Серед перспективних інвестиційних проектів, які були б цікавими для китайського бізнесу доцільно виокремити: створення аграрних спільних підприємств, які вироблятимуть продукцію з високою доданою вартістю (напівфабрикати, готові вироби); проекти з модернізації енергетики (створення і експлуатація СЕС, модернізація ТЕС); електрифікація української залізниці з метою усунення проблем у розвитку потенціалу сухопутного залізничного коридору між Китаєм та країнами ЄС; створення логістичної і транспортної інфраструктури (в межах ініціативи «Один пояс, один шлях»).

Україна має певні технологічні та науково-виробничі можливості, що становлять інтерес для Китаю в контексті потреб розвитку передових галузей його економіки, а також з метою реалізації важливих стратегічних проектів у різних сферах. Економічні санкції України проти РФ значно звузили можливості українського експорту та вимагають пошуку нових ринків збуту для машинобудівної, літакобудівної продукції та продукції військового й подвійного призначення. За таких умов необхідно скористатися вже напрацьованим досвідом військово-технічного співробітництва між Україною та КНР, щоб активізувати його та переформатувати відповідно до сучасних умов. Наука і технологія становлять найпотужнішу і довготривалу базу для співробітництва між цими державами. Економічно вигідною для України буде більш тісна співпраця в агропромисловому комплексі. Новий поштовх розвитку української економіки може дати спільне, двостороннє будівництво і запуск індустріальних парків за перевіреною китайською моделлю. Особливої актуальності також набуває обмін передовими знаннями та досвідом між висококваліфікованими китайськими та українськими фахівцями у сфері машинобудування і високих технологій [15]. Цікавими для китайської економіки є проекти, пов'язані з розвитком «зеленого» автомобілебудування, в межах яких Україна може ініціювати часткове розміщення потужностей з виробництва електричних

автомобілів на своїй території. Технологічний поступ вітчизняної економіки можуть підтримати спільні тристоронні проекти між ЄС, КНР та Україною у сфері розвитку водневої енергетики і транспорту, в межах яких Україна могла би стати важливим постачальником водню для країн ЄС, маючи відповідну інфраструктуру, а китайська сторона займалася би питаннями створення водневого транспорту.

Відповідно до визначених у Програмі «Made in China 2025» пріоритетних напрямків розвитку китайської промисловості, що представлені на рис. 1, усунувши негативні чинники, що уповільнюють двостороннє економічне співробітництво, партнерство між Україною і Китаєм може бути взаємовигідним, продуктивним та ефективним для обох держав [16], зокрема, у науково-технічній сфері – з виробництва космічної та авіаційної продукції, морських високотехнологічних суден, передового залізничного транспортного обладнання, енергозберігаючих та транспортних засобів з використанням нових видів енергії, нових матеріалів, високотехнологічних медичних апаратів.

У космічній галузі в складі Міжурядової українсько-китайської Комісії з торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва вже зараз діють: міжвідомча Комісія з питань науково-технічного співробітництва та міжвідомча Підкомісія в області дослідження і використання космічного простору в мирних цілях. У цій площині важливою для України є відповідна Програма співробітництва на 2021-2025 рр., яка складається з 69 спільних проектів на загальну суму контрактів більш ніж 70 млн дол. США [17]. Між державами вже підписано договір про створення спільної лабораторії космічної науки, досягнуто домовленостей у питаннях зміцнення обміну інформацією про космічну діяльність, зокрема, щодо своєчасності надання інформації про стан виконання програми співпраці та вирішення проблемних питань у цій площині.

Важливим напрямом для України є також розширення інфраструктурних проектів (будівництво доріг, морських портів, логістичних хабів, аеропортів тощо). Існують також перспективи залучення китайських інвесторів до модернізації житлово-комунальної інфраструктури країни, окремих промислових підприємств [18].

Рисунок 1 – Пріоритети розвитку китайської промисловості відповідно до Програми «Made in China 2025»

Джерело: складено автором за [19; 20]

30 червня 2021 р. підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Китайської Народної Республіки щодо поглиблення співробітництва в галузі будівництва інфраструктури, яка передбачає залучення коштів на пільгових умовах від Уряду КНР, необхідних для реалізації інфраструктурних проектів і передбачає розширення співробітництва, сприяння співпраці між Україною і Китаєм з метою реалізації спільних проектів у галузі будівництва інфраструктури. Відповідно до умов Угоди Україна та Китай заохочуватимуть компанії та фінансові установи обох країн до активної співпраці в галузі будівництва інфраструктурних об'єктів, а також сприятимуть встановленню більш тісних економічних зв'язків між країнами, надаватимуть необхідну допомогу і супровід з реалізації спільних проектів. Серед пріоритетів співпраці, визначених сторонами [21], слід виокремити: залізничний транзит, аеропорти, порти, комунікації та муніципальне інженерне будівництво.

Висновки. Пріоритетними напрямками розвитку нашої держави має бути удосконалення торговельної та інвестиційної політики для зміцнення економічного співробітництва з країнами світу, зокрема на азійському напрямку, де особливо важливим вектором виступає Китай; впровадження цільових програм і проектів для відновлення вітчизняної економіки, інфраструктури багатьох регіонів держави після завершення війни.

Для вирішення проблемних питань розвитку українсько-китайського інвестиційного співробітництва, пов'язаних, в першу чергу, зі значною часткою існуючих нереалізованих проектів та суперечками за інвестиційними і кредитними договорами, доцільно розробити механізм моніторингу інвестиційного співробітництва, зокрема, у межах роботи відповідних урядових структур, створених комісій, підкомісій тощо.

Для України Китай розглядається як одна з найважливіших країн партнерів у контексті розвитку співробітництва у науково-технічній сфері, зокрема, з виробництва космічної та авіаційної продукції, морських високотехнологічних суден, передового залізничного транспортного обладнання, енергозберігаючих та транспортних засобів з використанням нових видів енергії, нових матеріалів, високотехнологічних медичних апаратів, інформаційних та комунікаційних технологій тощо. Це не тільки розвиток спільних проектів, академічні обміни та розширення спектру спільних наукових програм, що сприятиме активізації інноваційної діяльності, а також відновлення динаміки двосторонніх контрактів через партнерство, що дозволить Україні у перспективі вийти на якісно новий рівень розвитку економіки та забезпечити сталі конкурентні переваги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Венгер В.В. Перспективи українсько-китайського співробітництва у промисловій сфері: інтереси Китаю та можливості України. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2018. № 1. С. 4-13.
2. Головка В. Китай та російська війна проти України. Укрінформ. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3733976-kitaj-ta-rosijska-vijna-proti-ukraini-dinamika-cervna-2023.html> (дата звернення: 30.09.2023).
3. Кобзар Ю. Україна і Китай влаштували «геополітичну прогулянку по канату». УНІАН: Інформаційне агентство. 2023. URL: <https://www.unian.ua/society/navishcho-zelenskiy-govoriv-z-si-czinpinem-ocinka-washington-post-12234954.html> (дата звернення: 03.10.2023).
4. The Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/> (дата звернення: 06.10.2023).
5. Никорак І. Одним шляхом: чи є перспективи у двостороннього співробітництва України з Китаєм і чому важливі китайські інвестиції в Україну. 2018. MIND. URL: <https://mind.ua/openmind/20185732-odnim-shlyahom-chi-e-perspektivi-u-dvostoronno-go-spivrobotnictva-ukrayini-z-kitaem> (дата звернення: 04.10.2023).

6. Угода між Урядом України і Урядом Китайської Народної Республіки про торговельно-економічне співробітництво. № 156_008 від 08.08.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_008#Text (дата звернення: 04.10.2023).
7. Держмитслужба. URL: <https://customs.gov.ua/statistika> (дата звернення: 06.10.2023).
8. Дроботюк О. Українсько-китайське економічне співробітництво: підсумки 2010-2018 рр. *Журнал «Україна-Китай»*. № 18(4). 2019. Український інститут майбутнього. URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayinsko-kytajsiki-vidnosyny-shho-oznachaye-nove-perezavantazhennya/> (дата звернення: 03.10.2023).
9. Проект «Один пояс — один шлях»: можливості для України. МЦПД. URL: https://www.icps.com.ua/assets/uploads/images/files/china_project_s.pdf (дата звернення: 06.10.2023).
10. Головацька С.М. Значення стратегічної ініціативи «Один пояс, один шлях» для України. *Розвиток транспорту*. 2018. № 2(3). С. 202-211.
11. Україна запропонувала Китаю почати консультації про створення зони вільної торгівлі. 2018. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10330014-ukrajina-zaproponovala-kitayu-pochati-konsultaciji-pro-stvorenniya-zoni-vilnoji-torgivli.html> (дата звернення: 03.10.2023).
12. Макогон Ю.В. Співробітництво України та Китаю на сучасному етапі. *Економічний вісник НТУУ*. 2019. С. 124-131.
13. Енергетика. *Діло*. 2016. URL: <https://delo.ua/business/gennadij-bogoljubov-prodal-avstralijskuju-kompaniju-kitajcam-325142/> (дата звернення: 05.10.2023).
14. Тишкевич І. Українсько-китайські відносини: що означає нове перезавантаження. Український інститут майбутнього. 2021. <https://uifuture.org/publications/ukrayinsko-kytajsiki-vidnosyny-shho-oznachaye-nove-perezavantazhennya/> (дата звернення: 02.10.2023).
15. Атаманчук З.А., Просянюк А.В. Зовнішньоторговельні відносини України з КНР: поточний стан та перспективи розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2023. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/> (дата звернення: 06.10.2023).
16. Атаманчук З.А., Просянюк А.В. Розвиток зовнішньоторговельних відносин України з КНР. The 26th International scientific and practical conference «Scientific trends and ways of solving modern problems» (July 04 – 07, 2023). La Rochelle, France. International Science Group. 2023. 295 p.
17. Баронін А., Колпаков А. Україна і Китай: «дружній спаринг» у різних вагових категоріях. *Дзеркало тижня*. 2013. URL: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ukrayina-i-kitay-druzniy-sparing-u-riznihvagovih-kategoriyah-.html> (дата звернення: 16.09.2023).
18. Венгер В.В., Рамський А.Ю., Романовська Н.І., Чижевська М.Б. Пріоритетні напрями українсько-китайського співробітництва у промисловій сфері. *Економіка і регіон*. 2022. № 1(84). С. 34-40.
19. Made in China 2025. Institute for Security & Development Policy. 2018. URL: <https://isdip.eu/publication/made-china-2025/> (дата звернення: 29.09.2023).
20. Claudio Ramadori. Made in China 2025 – Everything You Need to Know. New Horizons. 2021. URL: <https://nhglobalpartners.com/made-in-china-2025/> (дата звернення: 29.09.2023).
21. Україна та Китай підписали угоду про співпрацю в галузі будівництва інфраструктури. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/> (дата звернення: 06.10.2023).

REFERENCES

1. Wenger, V. (2018). Prospects of Ukrainian-Chinese cooperation in the industrial sphere: China's interests and Ukraine's opportunities. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*. No. 1, 4-13.

2. Golovko, V. (2023). China and the Russian war against Ukraine. Ukrinform. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3733976-kitaj-ta-rosijska-vijna-proti-ukraini-dinamika-cervna-2023.html> (accessed: 30.09.2023).
3. Kobzar, Y. (2023). Ukraine and China staged a «geopolitical tightrope walk». UNIAN: Information agency. Available at: <https://www.unian.ua/society/navishcho-zelenskiy-govoriv-z-si-czinpinem-ocinka-washington-post-12234954.html> (accessed: 03.10.2023).
4. The Washington Post. Available at: <https://www.washingtonpost.com/> (accessed: 07.10.2023).
5. Nikorak, I. (2018). One way: are there prospects for bilateral cooperation between Ukraine and China and why are Chinese investments in Ukraine important. MIND. URL: <https://mind.ua/openmind/20185732-odnim-shlyahom-chi-e-perspektivi-u-dvostoronnogo-spivrobotnictva-ukrayini-z-kitaem> (accessed: 04.10.2023).
6. Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the People's Republic of China on trade and economic cooperation. No. 156_008 dated August 8, 1992. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_008#Text (accessed: 04.10.2023).
7. State Customs Service. Available at: <https://customs.gov.ua/statistika> (accessed: 06.10.2023).
8. Drobotyuk, O. (2019). Ukrainian-Chinese economic cooperation: results of 2010-2018. Journal «Ukraine-China». No. 18(4). Ukrainian Institute of the Future. Available at: <https://uifuture.org/publications/ukrayinsko-kytajski-vidnosyny-shho-oznachaye-nove-perezavantazhennya/> (accessed: 03.10.2023).
9. One Belt, One Road project: opportunities for Ukraine. ICPD. Available at: https://www.icps.com.ua/assets/uploads/images/files/china_project_s.pdf (accessed: 06.10.2023).
10. Holovatska, S. (2018). The importance of the «One Belt, One Road» strategic initiative for Ukraine. Transport development. No. 2(3), 202-211.
11. Ukraine offered China to start consultations on the creation of a free trade zone. 2018. UNIAN. Available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/10330014-ukrajina-zaproponovala-kitayu-pochati-konsultaciji-pro-stvorennya-zoni-vilnoji-torgivli.html> (accessed: 03.10.2023).
12. Makogon, Yu. (2019). Cooperation between Ukraine and China at the current stage. Economic Bulletin of NTUU, 124-131.
13. Energy. Dilo. (2016). Available at: <https://delo.ua/business/gennadij-bogoljubov-prodal-avstralijskuju-kompaniju-kitajcam-325142/> (accessed: 10.05.2023).
14. Tyshkevich, I. (2021). Ukrainian-Chinese relations: what does a new reboot mean. Ukrainian Institute of the Future. Available at: <https://uifuture.org/publications/ukrayinsko-kytajski-vidnosyny-shho-oznachaye-nove-perezavantazhennya/> (accessed: 02.10.2023).
15. Atamanchuk, Z., Prosyanyuk, A. (2023). Foreign trade relations of Ukraine with the People's Republic of China: current state and prospects for development. Galician Economic Herald. Available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/> (accessed: 06.10.2023).
16. Atamanchuk, Z., Prosyanyuk, A. (2023). Development of foreign trade relations of Ukraine with the People's Republic of China. The 26th International scientific and practical conference «Scientific trends and ways of solving modern problems» (July 04 – 07, 2023). La Rochelle, France. International Science Group. 295 p.
17. Baronin, A., Kolpakov, A. (2013). Ukraine and China: «friendly sparring» in different weight categories. Mirror of the week. Available at: http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ukrayina-i-kitay-druzhnij-sparing-u-riznihvagovih-kategoriyah_.html (accessed: 16.09.2023).
18. Wenger, V., Ramskyi, A., Romanovska, N., Chyzhevska, M. (2022). Priority areas of Ukrainian-Chinese cooperation in the industrial sphere. Economy and the region. No. 1(84), 34-40.
19. Made in China 2025. Institute for Security & Development Policy. 2018. Available at: <https://isd.eu/publication/made-china-2025/> (accessed: 29.09.2023).

20. Claudio Ramadori. Made in China 2025 – Everything You Need to Know. New Horizons. 2021. Available at: <https://nhglobalpartners.com/made-in-china-2025/> (accessed: 29.09.2023).

21. Ukraine and China signed an agreement on cooperation in the field of infrastructure construction. Ministry of Development of Communities, Territories and Infrastructure of Ukraine. Available at: <https://mtu.gov.ua/> (accessed: 06.10.2023).